Η αποφυγή του θανάτου (Γιώργος Μπάρλας)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 1 Οκτωβρίου, 2009

Δύο πρόσφατα γεγονότα μας κάνουν να σκεφτούμε το πώς αντιμετωπίζουν σήμερα οι άνθρωποι στον δυτικό κόσμο το γεγονός του θανάτου. Το πρώτο είναι η λεγόμενη γρίππη των χοίρων (A/H1N1) που με τη συνήθη κινδυνολογία των ΜΜΕ ήρθε να υπενθυμίσει με έναν σαφή τρόπο ότι η ανθρώπινη ζωή κινδυνεύει και από αυτόν τον νέο παράγοντα, ο οποίος χρήζει ειδικής αντιμετώπισης. Η αντιμετώπιση έγκειται στις προσπάθειες των επιστημόνων να περιορίσουν ή και να καταστήσουν ακίνδυνο τον ιό και επίσης στην ενημέρωση των ανθρώπων για το τι πρέπει να κάνουν έτσι ώστε να μην κινδυνεύσουν αλλά και να προστατεύσουν και τους συνανθρώπους τους. Το δεύτερο είναι ο νέος αντικαπνιστικός νόμος και η επικείμενη απαγόρευση του καπνίσματος σε όλους τους δημόσιους χώρους. Θα μπορούσε να προσθέσει κανείς και άλλα στοιχεία της σύγχρονης ζωής (η λατρεία της νεότητας, η προσοχή στις διατροφικές συνήθειες, η έμφαση που δίνεται στη γυμναστική, η συνεχής ιατρική πρόληψη κλπ.) για να διαπιστωθεί η τάση του σημερινού ανθρώπου αλλά και του πολιτισμού γενικότερα να διατηρηθεί με κάθε τρόπο όσο το δυνατόν περισσότερο σε κατάσταση υγείας και ταυτόχρονα να παρατείνει τη ζωή.

Σ’ όλα τούτα δεν θα υπήρχε κατ’ ανάγκη κάποιο κακό αν δεν δήλωναν ταυτόχρονα ότι ο σημερινός άνθρωπος, ίσως για πρώτη φορά στην ιστορία, δείχνει με τρόπο απόλυτο την κατάφασή του σε τούτη τη ζωή, η οποία πρέπει να βιώνεται υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις υγείας, μακροημέρευσης και ευημερίας. Η προσοχή του ανθρώπου περιορίζεται υπαρξιακά εδώ, σε τούτον τον κόσμο. Η ζωή τελειώνει οριστικά με την έλευση του θανάτου και επομένως το πώς θα παρατείνουμε τη ζωή και το πώς θα απομακρύνουμε τους κινδύνους που την απειλούν αποτελούν παράγοντες κορυφαίας σημασίας.

Η επιστήμη υπόσχεται αιώνες τώρα στον άνθρωπο ότι η πρόοδός του θα είναι συνεχής -δεν μπορεί, ισχυρίζεται, να γίνει κι αλλιώς- και άρα, ανάμεσα στα άλλα, η ζωή θα παρατείνεται διαρκώς αφού οι κίνδυνοι που απειλούν τον άνθρωπο θα περιορίζονται ολοένα και περισσότερο. Και όντως η ιατρική έχει σημειώσει αλματώδη πρόοδο, η ανακάλυψη νέων φαρμάκων και η θεραπεία σοβαρών ασθενειών δεν μπορεί να αμφισβητηθεί από κανέναν, όπως **δεν μπορεί να αμφισβητηθεί και ότι ο άνθρωπος εξακολουθεί παρόλα αυτά να αρρωσταίνει και να πεθαίνει**.

Ενώ λοιπόν, από τη μια, ο καθένας μας έρχεται αντιμέτωπος με ειδήσεις που έχουν

να κάνουν με την πρόοδο της επιστήμης σε θέματα που αφορούν την υγεία και όλα όσα μπορεί να κάνει ο άνθρωπος για να την προστατεύσει (συχνά με περισσό άγχος ή και ενοχές για το τι θα μπορούσε να κάνει και δεν έκανε), η αρρώστια και ο θάνατος, από την άλλη, είναι σχεδόν σα να μην υπάρχουν στο δημόσιο χώρο. Αυτά τα τελευταία φέρνουν σε αμηχανία τους ανθρώπους, αφού παρά τη διάχυτη αισιοδοξία περί υπερνίκησης κάθε είδους δυσκολιών και διαρκούς προόδου, ο άνθρωπος αρρωσταίνει, γερνάει και πεθαίνει. Αφού μάλιστα ο πολιτισμός μας δεν πιστεύει τόσο στη μετά θάνατον ζωή, δεν μπορεί παρά η αρρώστια και ο θάνατος να αποτελούν θέμα ταμπού, ένα άλυτο πρόβλημα που διαψεύδει οικτρά αυτή την αισιοδοξία. **Δε μένει λοιπόν παρά να μη συζητάμε γι΄ αυτά τα δυσάρεστα θέματα και να απομακρυνόμαστε, όσο γίνεται, από τη θέα ανθρώπων άρρωστων ή νεκρών.** Στα νοσοκομεία επισκεπτόμαστε μόνο τους πολύ στενούς συγγενείς, στα γηροκομεία κρύβεται από τα μάτια των "αισιόδοξων" και "δυναμικών" ανθρώπων το γήρας και η φθορά, η φροντίδα των νεκρών αφήνεται στα έμπειρα χέρια επαγγελματιών που φροντίζουν να περάσει όσο είναι δυνατόν απαρατήρητος ο θάνατος του αγαπημένου. Για τα παιδιά μάλιστα ο θάνατος του παππού ή της γιαγιάς, ίσως και των γονιών, είναι μάλλον μια αναπάντεχη εξαφάνιση, παρά θάνατος του μέχρι πρότινος αγαπημένου δικού μας ανθρώπου. Ακόμη και όταν προβάλλεται στην τηλεόραση η είδηση για τη σοβαρή ασθένεια ενός διάσημου συνήθως προσώπου, πέραν της πιθανότητας ικανοποίησης της θανατολαγνείας ορισμένων, δίδεται συνήθως η δικαιολογία, σε όσους διαμαρτύρονται για τέτοιου είδους θεάματα, ότι η δημοσιοποίηση θα ευαισθητοποιήσει τους ανθρώπους σε θέματα που σχετίζονται με την προσωπική τους υγεία έτσι ώστε να μην πάθουν τα ίδια με αυτά που είδαν.

Πέραν λοιπόν της απομάκρυνσης της αρρώστιας και του θανάτου από τον χώρο της κοινότητας και τον περιορισμό τους στον αντίστοιχο ιδιωτικό χώρο, μια άλλη παρόμοια προσπάθεια απόκρυψης της θνητότητας έγκειται και στην πρόοδο της επιστήμης και μάλιστα της ιατρικής, αλλά και της προσπάθειας βελτίωσης της ατομικής υγιεινής. Πολλοί στοχαστές (βλ. συλλ. τόμο "Περί θανάτου", εκδ. Νήσος 2008) επισημαίνουν ότι στις νεωτερικές κοινωνίες **ο θάνατος εννοιολογείται ως ασθένεια που επιδέχεται επέμβαση. Ο θάνατος λοιπόν δεν είναι η οντολογική συνέπεια της απομάκρυνσης από τον Θεό, δεν έχει καν τίποτα μεταφυσικό, είναι ένα φυσικό γεγονός που συμβαίνει εξαιτίας συγκεκριμένων αιτιών-ασθενειών οι οποίες όμως μπορούν με την πρόοδο της επιστήμης να εντοπιστούν και να θεραπευθούν.** Ταυτόχρονα κάθε άνθρωπος μέσω της προσωπικής του υγιεινής απομακρύνει τους μολυσματικούς παράγοντες και συμμετέχει ενεργά στην καταπολέμηση των αιτιών του θανάτου. Έτσι όμως **ο άνθρωπος πιστεύει σιγά σιγά ότι θα αποφύγει και τον ίδιο τον θάνατο. Σκέφτεται και ζει σαν να μην υπάρχει η θνητότητα, σαν κάποιον που μπορεί με επιδέξιο τρόπο και προσέχοντας συνεχώς την υγεία του να παρατείνει τη ζωή και, ίσως, να αποφύγει και τον ίδιο τον θάνατο.** Ο

θάνατος σύμφωνα με αυτά δεν είναι βέβαιο ότι θα έρθει, μιλάμε λοιπόν για "ενδεχομενικότητα του θανάτου". **Αν ο άνθρωπος αντιμετωπίσει σωστά τα αίτια που οδηγούν στο θάνατο μπορεί να τον αποφεύγει μονίμως.** Σε αυτό συμβάλλει καθοριστικά και η διαρκής ενασχόληση και ενημέρωση σχετικά με την υγεία. Ας σκεφτούμε **πόσες ειδήσεις και εκπομπές σχετικές με θέματα υγείας προβάλλονται στη τηλεόραση, τα ένθετα υγείας των καθημερινών εφημερίδων, τα αντίστοιχα περιοδικά και πάει λέγοντας...** Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και η απαγόρευση του καπνίσματος, η ενημέρωση για τους κινδύνους από το αλκοόλ, από την επικίνδυνη οδήγηση κλπ. Όλα τούτα δεν παύουν ασφαλώς να είναι χρήσιμα και για την αποφυγή τους δεν τίθεται θέμα και κυρίως από άποψη πνευματική. **Αν όμως ο άνθρωπος καταλήξει στο συμπέρασμα ότι κινδυνεύει να χάσει τη ζωή του μόνο εξαιτίας του καπνίσματος ή του αλκοόλ, ή της έλλειψης υγιεινής κλπ., τότε απλά ξεχνάει ότι είναι θνητός και ότι αργά ή γρήγορα θα πεθάνει.** Το τι συνεπάγεται μια τέτοια θεώρηση της ζωής από άποψη χριστιανική είναι ίσως περιττό να σημειωθεί. Κάθε τσιγάρο λένε ότι αφαιρεί από τον άνθρωπο 5΄ από τη ζωή του. Τούτο όμως καθόλου δε σημαίνει ότι ο άνθρωπος που δεν καπνίζει θα ζήσει εξάπαντος τόσα πεντάλεπτα περισσότερα από όσα τσιγάρα απέφυγε να καπνίσει, αφού υπάρχουν χιλιάδες άλλες αιτίες που οδηγούν στο θάνατο και πάνω απ' όλα το γεγονός ότι ο άνθρωπος είναι θνητός.

Συμπερασματικά, **ο άνθρωπος απομακρύνθηκε από τον Θεό, την πίστη στη μετά θάνατον ζωή και την ανάσταση των νεκρών και αυτό που του απέμεινε είναι η θνητότητα την οποία είτε προσπαθεί να ξεχάσει είτε να την πολεμήσει μέσω κυρίως της επιστήμης. Το τελευταίο δείχνει ότι ο άνθρωπος -σωστά- δεν μπορεί να συμβιβαστεί με την ιδέα του θανάτου, τον πολεμάει όμως με τρόπο αναποτελεσματικό.** Ο χριστιανισμός με την υπενθύμιση της θνητότητας θέλει να τονίσει ότι ούτε πρέπει να συμβιβαστούμε με τον θάνατο, να τον φυσικοποιήσουμε και να τον αποδεχθούμε, ούτε να τον επιθυμούμε σαν την απελευθέρωση από τα βάσανα της ζωής. Ο Θεός είναι δημιουργός της ζωής και εγγυητής της. Η διαφορά έγκειται στο ότι ο Θεός είναι η αυτοζωή και δωρίζει τη ζωή στον άνθρωπο που τη δέχεται ως δώρο. Άρα ο άνθρωπος εξαρτάται από τον Θεό, όπως και από τη φύση, για να διατηρηθεί στη ζωή. Επειδή όμως και η ίδια η φύση φέρει μέσα της το θάνατο, η προσπάθεια του ανθρώπου να αντλήσει τη ζωή μόνο μέσω αυτής είναι ατελέσφορη. Τελικά,**ο Θεός και η εκούσια εξάρτηση του ανθρώπου απ' Αυτόν είναι η λύση του προβλήματος.**

("Πειραϊκή Εκκλησία", Σεπτέμβριος 2009)

(Πηγή ηλ. κειμένου: "Αντιαιρετικόν Εγκόλπιον")